

Věc: autorský návrh řešení obnovy

Předmět: památník obětem 1. světové války

Umístění: Horní Maršov, Bertholdovo náměstí 102

fotografie z odhalení památníku v roce 1934

Popis:

Památník je dílem sochaře Blenka ze Žacléře. Je zhotoven kompletně z železobetonu s teracovou povrchovou úpravou imitující mramor, původně byl povrch teraca nejspíše broušený, s kombinací „praného“ teraca. Památník byl odhalen 10. června 1934 na památku 71 rodáků z Maršova a přilehlých obcí, kteří padli ve Velké válce.

Památník je koncipován jako kombinace vertikálního prvku a před ním předsazené čelní nápisové stěny. Ta je situována horizontálně a po stranách ukončena pilíři čtvercového půdorysu, ve vrchní části ukončenými květníky. V čelní nápisové stěně v mělkých nikách byly vsazeny čtyři pamětní desky se jmény 71 obětí války. Tento vlis s deskami lemuje girlanda z vavřínu.

Na parapetní stěně byl osazen úzký pásek s nápisem „DIESER STEIN IST DEUTCHEN VOLKES DANK“, který porsnici nahore ukončoval.

Vertikála je tvořena dvěma podstavci s reliéfem hlavy vojáka v přilbě a plastickým nápisem: 1914-1918, podstavec je u vrchu ukončen nízkou po obvodu profilovanou římsou. Tělo je tvořeno čtveřicí sloupů, které jsou ukončené profilovanou hlavicí, na jejímž vrcholu je osazena masivní koule.

Obě tyto části jsou propojeny podestou s třístupňovými schodišti z bočních stran.

Vzadu je památník ukončen nízkým květináčem podél celé šířky památníku.

Současný stav:

Památník dožil a je nerestaurovatelný!

Pravděpodobně v době jeho vzniku nebyl dostatek financí na zhotovení památníku z kvalitnějšího materiálu. Tomu nasvědčuje i velmi dlouhá doba realizace památníku po válce (16 let) a zároveň nápis „DIESER STEIN IST DEUTCHEN VOLKES DANK“ (TENTO KÁMEN JE DÍK NĚMECKÉHO LIDU), který z mého pohledu hořce upozorňuje na to, že tehdejší nově vzniklé Československo se k těmto vojákům zachovalo macešsky. Teraco na rozdíl od přírodních kamenných materiálů má mnohem kratší životnost. Udává se 30-50let. To je způsobeno více faktory. Jednak korozí železné armatury, která bobtná a trhá betonové jádro. Zároveň jde o přirozený rozpad betonu, který se projevuje prasklinami a vyplavováním minerálních látek a ukládání sanytrů. Dále byla na původním památníku použita některé problémová řešení, například květníky. Ty fungovaly jako nálevky na vodu a při následném zamrznutí došlo k roztrhání teracové hmoty nebo u spodních květníků k rozestoupení jednotlivých dílů.

Autorský návrh řešení:

Po dohodě s Ing. Monikou Votoček navrhujeme provést památník z přírodního materiálu. Jeho základní tvar a výsledný dojem z něho zachovat. Provést pouze mírné úpravy, které povedou k zjednodušení a odstranění problematických míst.

Materiálově se nabízejí dvě varianty: jednak světlá žula z Vysočiny (Hlinsko nebo Lipnice), nebo tvrdý křemičitý pískovec z Božanova. Z těchto dvou variant jednoznačně vychází lépe variantra božanovský pískovec, protože se jedná o srovnatelně kvalitní materiál (podobná životnost), ale snadnější opracovatelnost a dostupnost, tím pádem i nižší výrobní náklady. Zároveň, protože se jedná o materiál více místní, mám pocit, že se díla z tohoto materiálu do naší krajiny lépe hodí.

Mírné stavební úpravy by se týkaly pouze spodní základové úrovně. Konkrétně se jedná o redukci květníků v zadní části pomníku a vytvoření stylobatu památníku. Zredukovat tři vstupní schodišťové stupně na dva masivnější, které oběhnou památník z bočních a zadní strany. Čelní deska s nápisovými tabulemi bude zhotovena jako kopie původní. Ručně bude vysekána girlanda z vavřínu a mělké niky, do kterých budou vsazeny čtyři nápisové desky z černé žuly se jmény padlých. Podkladem pro zhotovení bude fotografie původního stavu a přepis jmen provedený panem RnDr. Pavlem Klimešem. Ve vrchní části již nebude navrácen pásek s nápisem „DIESER STEIN IST DEUTCHEN VOLKES DANK“, ale místo něho se přímo v čelní desce vyseká parapetní přesah, který bude překrývat girlandu z vavřínu. Zároveň navrhuji toto čelo mírně snížit společně s okolními sloupky. Hlavice těchto sloupků ve vrchu zakončit mírným sklonem do všech stran. Snížením tohoto čela se dostaví efekt, kdy bude dobře viditelný nápis 1914-1918, který by měl být jednou z dominant. Na nově vytvořený stylobat navrhuji zhotovit kopii památníku skládající se z těchto částí:

Spodní podstavec rozměrů 113 x 105 x výšky 70cm je třeba ručně opracovat a vrchní vodorovný lem mírně zkosit.

Druhý díl podstavce s reliéfem hlavy vojáka a letopočtem 1914-1918 je třeba zhotovit jako přesnou kopii. Pro tyto účely je třeba opatrně sejmut tuto přední část teraca a doplnit sádrou tak, aby bylo možné ji přenést do kamene pomocí tečkovacího strojku. Všechny plochy následně ručně kamenicky opracovat. Rozměr tohoto dílu je 106 x 90 x 100.

Kamenná stroze profilovaná římsa rozměrů 110 x 110 x 30 bude krýt soklové díly podstavce a skosením vrchní částí vytvoří podstavu pro sloupy. Ty budou osazeny na její vrchní mírně vystouplou plochu. Povrch kamene bude ručně kamenicky opracován.

Dále budou osazeny čtyři válcovité sloupy výšky 153cm a průměru 26 cm. Původní průměr sloupů byl 30 cm, ale dílo nepůsobí esteticky dobře, proto jsme se rozhodli s Ing. Monikou Votoček sloupy mírně zeštíhlit. Při osazování je osadit do stejného obvodového čtverce, jako byly původní. Tím se do památníku pustí více světla s tím, že celkový obrys zůstane zachován. Povrchové opracování sloupů navrhuji provést jemným pemrlováním nebo pískováním.

Nad sloupy bude osazena vrchní hlavice rozměrů 97 x 97 x 34 s jednoduchou profilací a zkosenou vrchní částí. Povrch je třeba ručně opracovat.

V samotném vrcholu bude osazena masivní kamenná koule o průměru 55cm. Povrchové opracování koule navrhuji provést jemným pemrlováním nebo pískováním.

Celý památník je třeba demontovat až po základovou úroveň. Přední nápisové čelo a soklový díl s hlavou vojáka je třeba demontovat citlivě tak, aby bylo možné je následně využít jako modely pro kamenické převedení do kamene. Ostatní díly je možné zlikvidovat na k tomu určené skládce.

Po demontáži stávajícího památníku je třeba provést revitalizaci základů. Nepředpokládám, že by se základy musely celé vykopávat a dělat znovu, protože současný památník se nenaklání ani jinak nerozestupuje. Předpokládám, že bude třeba základy nastavit v zadní části, kde jsou v současné době květníky. Dále by revitalizace měla obsahovat přibetonování slabé vrstvy s kari sítí a armovacím železem po obvodu základu. Vhodné bude také vyřešit odvodnění základů a hydroizolaci. To však je dobré stanovit až po demontáži díla a zjištění skutečného stavu.

Okolo stávajícího památníku byly provedeny parkové úpravy zahrnující chodník z žulové kostky. Po osazení nového památníku je třeba ve stejném materiálu provést napojení parkového chodníku k dílu.

Protože nepředpokládáme navrácení nápisu „DIESER STEIN IST DEUTCHEN VOLKES DANK“ (TENTO KÁMEN JE DÍK NĚMECKÉHO LIDU), jehož význam by byl po rekonstrukci matoucí, navrhuji na spodní díl podstavce vysekat v rámečku text, který bude informovat o tom, že tento nový památník je z roku 20??, byl zhotoven na náklady obce a například nějakého ministerstva a že je replikou původního, který zde stál od roku 1934. Je také možnost text udělat kratší a do památníku vsadit destičku s QR kódem, který návštěvníka odkáže na ww-stránky s podrobnou historií památníku a informací s ním spojených.

Spoluautor architektonického řešení ing. Monika Votoček
Odborná konzultace RnDr. Pavel Klimeš

V Trutnově dne 22.2.2019 vypracoval Petr Beneš

KAMENICTVÍ P. BENEŠ
U HRBITOVA 220
541 01 TRUTNOV
Tel. 491 733 391

